

TAIVALKOSKEN
KUNTA

"IKÄIHMISTEN PALVELUSTRATEGIA"

TAIVALKOSKEN KUNNAN VANHUSPOLIITTINEN
STRATEGIA VUOTEEN 2020

SISÄLLYSLUETTELO

1.	TAIVALKOSKI – KAPPALE KAUNEINTA KOILLISMAATA.....	4
1.1	Sijainti.....	4
1.2	Yleistä.....	4
2.	IKÄÄNTYVIEN STRATEGIATYÖN LÄHTÖKOHTA JA REUNAEDOT	5
2.1	Taustaa.....	5
2.2	Palvelutarpeen arviointia väestön ikääntymisen perusteella	7
2.3	Dementia yksi tärkeimmistä tarveindikaattoreista	7
3.	STRATEGISET LINJAUKSET.....	9
4.	STRATEGIAPROSESSIN KUVAUS	10
5.	TAIVALKOSKEN KUNNAN TOIMINTA-AJATUS JA VISIO.....	11
6.	IKÄÄNTYVIEN PALVELUT TAIVALKOSKELLA TÄNÄÄN	12
6.1	Kotona asumista tukevat palvelut	12
6.2	Ikääntyvien asuminen	12
6.3	Kotihoito.....	12
6.4	Omaishoidontuki	12
6.5	Ikääntyvien sosiaalityö	13
6.6	Vapaaehtoistyö.....	13
6.7	Yksityiset palveluntuottajat	13
6.8	Kotihoidon palvelut	13
6.9	Tukipalvelut.....	14
6.10	Omaishoidontuki	17
6.11	Terveystuoltopalvelut	17
6.12	Vuodeosasto.....	18
6.13	Palveluasuminen	19
6.14	Taivalkosken kunnan vanhustenkotitukiyhdistys ry	19
6.15	Yksityiset palvelutarjoajat	20
6.16	Muut toimijat	20
6.17	Tilat	21
7.	KUNNAN ORGANISAATIO	22
8.	TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET	25
8.1	Taivalkoskelainen ikärakenne.....	25
8.2	Dementia	25
8.3	Palveluiden toteuttamiseen liittyvien resurssien muutokset.....	26
8.4	Taivalkosken kunnan kannalta merkittävimmät muutospaineet ja mahdollisuudet	27
9.	TAVOITETILA VUOTEEN 2020.....	27
9.1	Kehittämiskohteet ja Tavoitetila 2020.....	28

9.1.1	Ympäri vuorokautisen kotihoidon tukeminen	28
9.1.2	Ennaltaehkäisy laitostumista vastaan	28
9.1.3	Hinnoittelu ja laskutus	29
9.1.4	Henkilöstön ammattitaito ja määrä	29
9.1.5	Hoidon porrastuksen selkeyttäminen	29
9.1.6	Palvelukeskuksen rakennus muutetaan ikääntyvien avopalvelukeskukseksi	30
9.1.7	Palveluseteli	30
10.	ORGANISAATIO JA NIMIKEMUUTOKSET	31
11.	TOIMINTASUUNNITELMA JA MITTARIT	32
12.	TIEDOTTAMINEN	32

1. TAIVALKOSKI – KAPPALE KAUNEINTA KOILLISMAATA

1.1 Sijainti

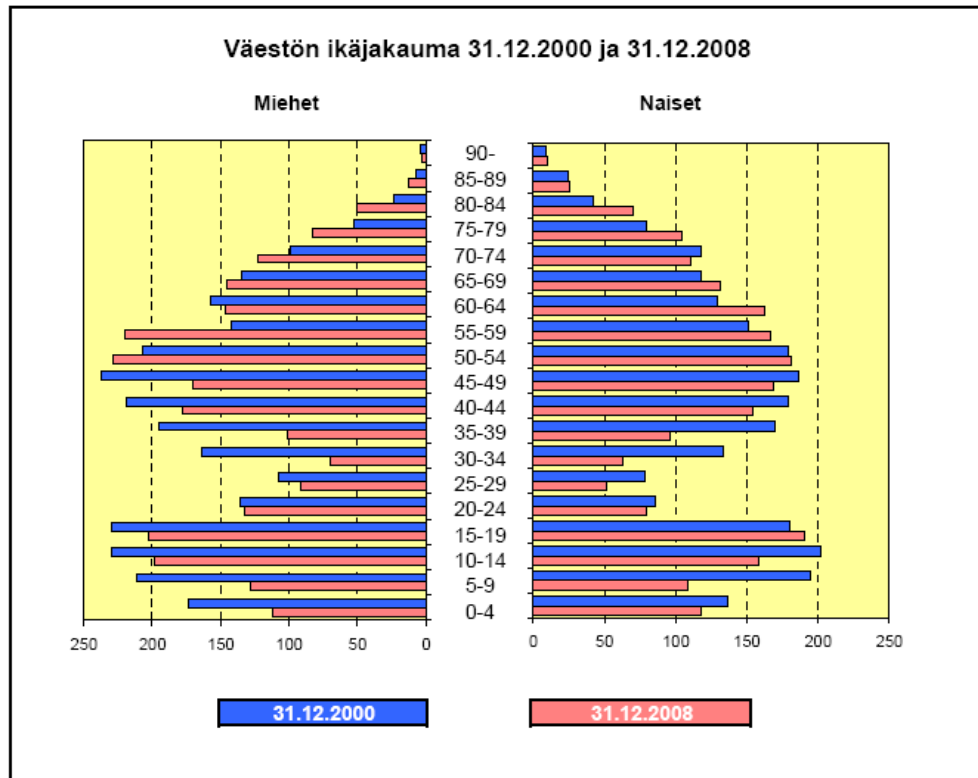
Nimen ”Taivalkoski” kunta on saanut kirkonkylän kohdalla voimakkaasti kuohuvasta koskesta. Koskea ei aina voitu laskea alas tai sauvoa ylös, vaan vene oli useinkin vedettävä maitse – siitä veneen vetotaival – synnytti Taivalkoski -nimen. Taivalkoski sijaitsee Koillismaalla, lijoen yläjuoksulla, Oulun läänissä valtateiden nro 20 ja 5 varrella. Keskustaaajama sijaitsee valtatie nro 20 vaikutuspiirissä. Naapurikuntia ovat etelässä Suomussalmi, lännessä Pudasjärvi, pohjoisessa Posio ja Kuusamo, sekä idässä Kuusamon ja Suomussalmen alueet.

1.2 Yleistä

Pinta-ala 2.651 km², josta vesipinta-ala 211 km², eli 7,96 % kokonaispinta-alasta. Väkiluku vuodenvaihteessa 2008 – 2009 oli 4.546. Veroprosentti vuonna 2008 oli 19,75. Paikkakuntakalleusluokka II.

Taivalkosken ikärakenne on muiden maaseutukuntien tapaan ikääntymässä. Syntyvyys Taivalkoskella on kuitenkin pysynyt neljänkymmenen lapsen vaiheilla.

(Lähde: Taivalkosken kunnan talousarvio 2009 ka taloussuunnitelma vuosille 2009–0211)

(Lähde: Taivalkosken kunnan talousarvio 2009 ka taloussuunnitelma vuosille 2009–0211)

2. IKÄÄNTYVIEN STRATEGIATYÖN LÄHTÖKOHTA JA REUNAEHDOT

2.1 Taustaa

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämissuunnitelma- Kaste määrittelee sosiaali- ja terveyshuollon yleiset kehittämistavoitteet ja toimenpiteet vuosille 2008–2011. Kaste on strateginen ohjausväline suomalaisen sosiaali- ja terveyspolitiikan johtamiseen:

Kaste-ohjelman päätavoitteena on:

- lisätä osallisuutta ja vähentää syrjäytymistä,
- lisätä terveyttä ja hyvinvointia sekä
- parantaa palveluiden laatua, vaikuttavuutta, saatavuutta ja kaventaa alueellisia eroja.

Tavoitteisiin pyritään:

- ehkäisemällä ongelmia ennalta ja puuttamalla niihin mahdollisimman varhain,
- varmistamalla alan henkilöstön osaaminen ja riittävyys sekä
- luomalla sosiaali- ja terveydenhuollon ehyet palvelukokonaisuudet ja hyvät toimintamallit.

Ohjelma sisältää 39 toimenpidettä, joita toteuttavat valtio, kunnat, kuntayhtymät ja järjestöt. Tavoitteiden toteutumista seurataan 19 erilaisen indikaattorin avulla.

Ikääntyvien palvelujen järjestämistä muiden Kaste-ohjelman tavoitteiden ohessa ohjaavia tavoitteita ovat:

- vanhusten ikävakioitu toimintakyky paranee,
- vanhuspalvelujen tarpeen arvioinnin määräajat toteutuvat,
- tarpeenmukainen säännöllinen kotihoito on tarjolla 14 prosentille yli 75-vuotiaista,
- pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevia yli 75-vuotiaita on enintään 3 prosenttia
- perusterveydenhuollon lääkäri- ja hammaslääkärivaje vähenee
- sosiaalityöntekijävaje vähenee

Valtioneuvosto käynnisti keväällä 2005 Paras -hankkeen kunta- ja palvelurakenteen uudistamiseksi. Hankkeen toteuttamista ohjaava, ”mahdollistava puitelaki” tuli voimaan vuoden 2007 helmikuussa ja on voimassa vuoden 2012 loppuun.

Paras -hankkeen keskeiset tavoitteet ovat:

” Vuosina 2008–2011 toteutetaan myös kunta- ja palvelurakenneuudistus, jonka keskeinen tavoite on väestön sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaaminen tulevaisuudessa.”

” Kuntien on tulevaisuudessa tehtävä sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevat uudistukset suuntaamalla olemassa olevia voimavaroja uudelleen ja kehittämällä vaikuttavampia toimintatapoja ja palveluja. Dynaaminen, hyvin organisoitu kehittäminen parantaa myös sosiaali- ja terveystalouden vetovoimaa ja houkuttelee nuoria kouluttautumaan alalle ja työskentelemään sen tehtävissä”

Ikääntyvien palvelustrategian taustalla on myös Suomen kansan ikääntyminen seuraavien kolme vuosikymmenien aikana voimakkaasti. Ikäihmisten osuus väestöstä lähes kaksinkertaistuu. Taivalkoskella oli vuonna 2005 813 yli 65-vuotiasta ja yli 75-vuotiasta henkilöä eli yli 65-vuotiaiden osuus koko väestöstä oli 20 %.

Tilastokeskuksen ennusteen mukaan Taivalkoskella vuonna 2015 on 560 yli 65-vuotiasta ja 436 yli 75-vuotiasta eli yli 65-vuotiaiden osuus koko väestöstä kasvaa 24,8 prosenttiin. Saman ennusteen mukaan vuonna 2020 on Taivalkoskella yli 65-vuotiaita 643 ja yli 75-vuotiaita 462 henkilöä, eli yli 65-vuotiaiden osuus kasvaa 29,2 prosenttiin.

Yli 65 – vuotiaiden osuus Taivalkosken koko väestöstä vuosina 2005, 2015 ja 2020

	Vuonna 2005	Vuonna 2015	Vuonna 2020
Yli 65-vuotiaiden osuus Taivalkosken väestöstä	17.1 % 813	24,8 % 996	29,2 % 1108

(Lähde tilastokeskus 2007)

2.2 Palvelutarpeen arviointia väestön ikääntymisen perusteella

Kansallisten ja kansainvälisten arvioiden mukaan päivittäistä avuntarvetta esiintyy kotona asuvista henkilöistä joka kolmannella tai neljännellä yli 75-vuotiaalla (25–30%) joka toisella yli 85-vuotiaalla (50 %). Päivittäistä apua tarvitsevia voidaan arvioida olevan vuoteen 2010 mennessä iän perusteella 22–23 henkilöä ja vuoteen 2025 mennessä 84–90 henkilöä enemmän kuin vuonna 2005.

2.3 Dementia yksi tärkeimmistä tarveindikaattoreista

Dementoivat sairaudet johtavat yleisesti toimintakyvyn alenemiseen ja ensin avopalvelujen ja myöhemmin laitoshoidon tarpeeseen. Suomessa noin 7 % yli 64-vuotiasita ja 35 % yli 85-vuotiaista kärsii vähintään keskivaikeasta dementiasta. (Stakes, Raportteja 259, Helsinki 2001)

Mikäli dementiaan sairastuminen toteutuu tulevaisuudessa edellä arvioidussa määrin, eritasoisia hoitopaikkoja ja palvelumuotoja tulee jo vuoteen 2010 mennessä ja edelleen

vuoteen 2025 mennessä. On vaikea arvioida, missä määrin ja millä menetelmillä sairautta ja sen etenemistä tulevaisuudessa pystytään ehkäisemään. Paikallisesti on oleellista vahvistaa koulutetun dementiahoitajan tehtäviä ja kohdistaa ennaltaehkäisevässä mielessä muistihäiriö mittaukset ennaltaehkäiseviin kotikäynteihin.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja Suomen Kuntaliiton valtakunnallinen suositus iäkkäiden henkilöiden hoidon ja palvelujen ja niiden laadun kehittämistä koskee kaikkia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Suositukset painottuvat erityisesti iäkkäiden kotihoitoon, palveluasumiseen ja laitoshiitoon. Valtakunnallisten suositusten avulla kunnat voivat kehittää palvelurakenteitaan paikallisista tarpeista ja voimavaroista lähtien. Suositus ei ole kuntia sitova normi vaan suosituksen tavoitteena on edistää asiakkaiden omaisten ja muiden kuntalaisten osallistumista tavoitteiden asettamiseen ja toiminnan arviointiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön suosituksen mukaan tavoitteena on, että mahdollisimman moni ikääntynyt voi elää itsenäisesti omassa kodissaan, tutussa asuin- ja sosiaalisessa ympäristössään. Kotona asumista tuetaan nopeasti saatavilla, ammattitaitoisilla julkisen sekä yksityisyrittäjien tuottamilla palveluilla. Lisäksi huomioidaan ikääntyvän oma tukiverkosta ja kolmas sektori. Palvelujen tulee olla ikääntyvän omat voimavarat huomioon ottavaa, sekä omatoimisuuteen kannustavaa. Tavoitteen saavuttamiseksi jokaisessa kunnassa tulee olla ajantasainen vanhuspoliittinen strategia, joka turvaa ikääntyneiden sosiaaliset oikeudet ja jonka kunnan poliittinen johto on virallisesti vahvistanut.

Ikääntyvien palvelustrategia pohjautuu alueelliseen hyvinvointistrategiaan, Taivalkosken kunnan palvelu-, henkilöstö- ja toimitilastrategioihin sekä vuosittaiseen talousarvioon ja taloussuunnitteluun. Strategiassa otetaan huomioon Sosiaali- ja terveysministeriön laatimat vanhuspalvelujen laatusuosituksset sekä Kunta- ja palvelurakennemuutostusta koskevan selvityksen toimeenpanosuunnitelma 31.8.2007 Taivalkosken kunnan osalta.

Ikääntyvien palvelustrategiassa määritellään tavoitetila eli visio jota kohti pyritään sekä tavoitteet iäkkäntyvien kuntalaisten terveyden, hyvinvoinnin ja itsenäisen suoriutumisen edistämässä, sekä eri hallintokuntien ja sidosryhmien vastuut näiden tavoitteiden toteuttamisessa.

Palvelurakenteen kehittämissuunnitelmassa asetetaan mitattavissa olevat tavoitteet ikääntyneiden kuntalaisten palvelutasolle ja palvelutoiminnan voimavaroille sekä määritellään toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Käytännössä strategia merkitsee linjan ja painopisteiden valintaa, asettumista tietyn kehittämisvaihtoehdon taakse. Aikajänteeltään strategia katsoo noin 10 vuotta eteenpäin vuoteen 2020.

Onnistuessaan strategia ohjaa tulevaisuudessa sekä viranhaltijoiden että päättäjienkin työtä vuosiksi eteenpäin. Strategiatyössä on selkeytetty käytettäviä ajanmukaisia termejä ja nimikkeistöjä. Aikaisempaa käsitettä vanhusten palvelut, sijasta strategiassa käytetään termiä ikääntyvien palvelut.

3. STRATEGISET LINJAUKSET

Kunnassa noudatetaan palveluperiaatteita ja painopisteitä, joita on linjattu kunnanvaltuuston seminaareissa. Tämä ikääntyvien palvelustrategian linjaukset koskee kaikkia eläkkeelle jääneitä Taivalkoskelaisia ja ikääntyvien palveluita. Kunta keskittyy nykyisen palvelutason ylläpitämiseen ja palvelujen saavutettavuuden turvaamiseen. Kunnassa hyväksytään se, että palveluita voidaan tuottaa myös muiden toimijoiden toimesta sopimus pohjaisesti. Kunnallisten palvelun toteuttajista mm. kotipalvelulla on asiakkaana myös vammaisia tai lapsiperheitä. Tässä ikääntyvien palvelustrategiassa käsitellään näitä palveluita kuitenkin vain siltä osin, kun ne kohdistuvat kaikkiin eläkkeelle jääneisiin Taivalkoskelaisista.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen tehtävänä on ylläpitää ja edistää yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista turvallisuutta ja toimintakykyä vaikuttamalla suotuisten elin- ja kasvuolojen kehittymiseen sekä lisäämällä yksilöiden ja yhteisöjen vastuuntuntoa omasta jokapäiväisestä toiminnastaan, terveydestään ja ympäristöstään tukemalla ennaltaehkäisevää terveyttä edistävää käyttäytymistä ja omatoimista suoriutumista.

Kunnan palvelut järjestetään lähellä kuntalaisia, laadukkaasti ja taloudellisesti kestäväällä pohjalla. Muiden kuntien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on varmistaa kunnassa ja

alueella riittävä ja kilpailukykyinen palvelutaso ja sen kustannustehokkuus. Palvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti kunnan omana työnä, kuntayhteistyöllä tai ostopalveluna. Palveluiden laatua, tehokkuutta ja vaikuttavuutta arvioidaan jatkuvasti.

Ikääntyvien palvelustrategiassa on huomioitu lait ja asetukset sekä sosiaali- ja terveysministeriön suositukset kuten Vanhuspalvelujen laatusuositus. Strategiaa laadittaessa on huomioitu lisäksi oikea hoidon porrastus ja laitospaikkojen määrän vähentäminen valtakunnalliselle tasolla ja erilaisten kotona asumista tukevien palveluiden kehittäminen ja eriasteisten palveluasuntojen perustaminen. Yhteistyö erilaisten ikääntyvien järjestöjen ja kolmannen sektorin kanssa on huomioitu.

4. STRATEGIAPROSESSIN KUVAUS

Taivalkoskella Ikääntyvien palvelustrategiaa on työstetty Sosiaali- ja terveyslautakunnan nimeämän työryhmän toimesta maaliskuusta 2008 alkaen. Työryhmään on kuulunut kunnanhallituksen ja sosiaali- ja terveyslautakunnan edustus, kunnan viranhaltijoita eri hallintokunnista ja yksiköistä. Lisäksi työhön on osallistunut Taivalkoskella toimivat eläkeläisjärjestöt ja Vanhus- ja vammaisneuvoston sekä kolmannen sektorin edustajat. Tiiviimmin strategiatyö lähti käyntiin toukokuussa 2008, jolloin työryhmälle nimettiin vetäjä.

Strategiatyöryhmään kuuluivat sosiaali- ja terveyslautakunnan edustaja, kunnanhallituksen edustaja, sosiaali- ja terveystoimen johtaja, johtava lääkäri, hoitotyönjohtaja, laitospalvelujen osastonhoitaja, kotihoidon sairaanhoitaja, ikääntyvien sosiaalityöntekijä, Eläkeliiton Taivalkosken yhdistyksen edustaja, Taivalkosken Eläkkeensaajat ry, Vanhus- ja vammaisneuvoston edustaja, Mukaan kutsuttiin myös teknisen toimen edustaja sekä vapaa-aikatoimen edustaja

Toukokuussa 2008 tehtiin täsmällinen suunnitelma strategiaprosessin toteuttamiseksi. Strategiaprosessi jaettiin laadinta- ja jalkautusvaiheeseen. Laadinta päätettiin toteuttaa vuoden 2008 loppuun mennessä ja jalkautus vuoden 2009 aikana, jolloin strategian pohjalta olisi jo laadittu kehittämissuunnitelmat aikatauluineen ja vastuineen.

Strategiatyöryhmän rinnalle perustettiin pienempi suunnitteluryhmä, johon kuuluivat sosiaali- ja terveysjohtaja, johtava lääkäri, hoitotyönjohtaja, sosiaali- ja terveyslautakunnan edustaja, kotihoidon sairaanhoitaja, ikääntyvien sosiaalityöntekijä ja laitospalvelujen osastonhoitaja.

Suunnitteluryhmän työskentelyä ohjasivat sosiaali- ja terveysjohtaja ja hoitotyönjohtaja. Työn tehostamiseksi ja linjausten selkeyttämiseksi työryhmien työskentelyssä hyödynnettiin erilaisia ryhmäpäättökseenmenetelmiä.

Varsinainen strategiatyöryhmä laati alustavat linjaukset, joita pienempi työryhmä täsmensi ja konkretisoi. Suurempi ryhmä kokoontui strategiaproessin aikana 2 kertaa ja pienempi suunnitteluryhmä 3 kertaa. Strategiaproessiin osallistui myös työyksiköiden edustajat eri kokoonpanoin kotihoidosta ja laitospalveluista osastonhoitaja, 2-3 hoitajaa osastolta ja dementiaosastolta, kotipalvelun sairaanhoitaja sekä lähihoitajia, eläkeläisjärjestöjen edustus, sosiaali- ja terveyslautakunnan ja kunnanhallituksen edustaja.

5. TAIVALKOSKEN KUNNAN TOIMINTA-AJATUS JA VISIO

Ikääntyvien strategiaproessin ja koko palvelustrategian lähtökohtana ovat Taivalkosken kunnan toiminta-ajatus ja visio

Toiminta-ajatus

”Kunnan tehtävänä on tarjota toimialaansa kuuluvat palvelut kuntalaisille mahdollisimman tuloksellisesti sekä turvata hyvinvoinnin edellytykset koillismaalaisen luonnon, luonnonvarojen ja kulttuurin tarjoamalta pohjalta yhdessä asukkaiden omaehtoisen toiminnan ja elinkeinoelämän kanssa.”

Visio

”Taivalkoski on tietopalveluiden ja teollisuuden modernia maaseutua kansainvälistyvän luontomatkailualueen keskellä. Sen menestystekijöitä ovat ahkerat, vastuuntuntoiset ja yhteistyöhön sitoutuvat asukkaat, ajanmukaiset ja laajat yhteydet elinkeinoelämän toimijoihin sekä päättäjien kulttuuri.”

6. IKÄÄNTYVIEN PALVELUT TAIVALKOSKELLA TÄNÄÄN

6.1 Kotona asumista tukevat palvelut

Kotona asumista tukevien palveluidemme tavoitteena on ikääntyvän selviytyminen kotona mahdollisimman pitkään, terveyttä edistävää, toimintakyvyn heikkenemistä estävää, ennaltaehkäisevää toimintakykyä ylläpitävää sekä tarvittaessa parantavaa ja kuntouttavaa toimintaa. Palveluilla pyritään tukemaan myös ikääntyvien kuntalaisten läheisiä ja heidän jaksamista.

6.2 Ikääntyvien asuminen

75 VUOTTA TÄYTTÄNEIDEN HENKILÖIDEN PALVELUJEN TARVE VUOSINA 2009 - 2011

91 - 92 % asuu kotona itsenäisesti tai kattavien palvelutarpeen arvioinnin perusteella myönnettyjen tarkoituksen mukaisten tukitoimien turvin	343	353	362
13 - 14 % saa säännöllistä kotihoitoa	51	53	54
5 - 6 % saa omaishoidon tukea	22	23	24
5 - 6 % on tehostetun palveluasumisen piirissä	22	23	24
3 % on pitkäaikaisessa laitoshoidossa	10	11	12
Väestö	374	384	394

(Taulukko: Taivalkosken kunnan talousarvio 2009 ja taloussuunnitelma vuosille 2009–2011)

6.3 Kotihoito

Kotisairaanhoidon ja kotihoito on yhdistetty yhdeksi kotihoitoyksiköksi. Kotihoidon palveluihin kuuluu kotisairaanhoidon, kotipalvelun, tukipalvelut (mm. turvapuhelin, ateriat, pyykki, sauna, siistimispalvelu sekä SHL:n mukainen kuljetuspalvelu), ikääntyvien päivätoiminta, ikääntyvien info / neuvontapiste / Ikääntyvien neuvolan vastaanotto, muistihoidajan arvioinnit ja palvelut, ennaltaehkäisevät kotikäynnit, kotona asumisen kartoitus, kodin muutostyöt tarvittaessa sekä palvelutarpeen arviointi ja toimintakyvyn kartoitus

6.4 Omaishoidontuki

Omaishoidontuen saajien määrä yli 65-vuotiaista oli vuoden 2008 aikana 3,4 %. Ikääntyneitä omaishoidettavia oli vuoden 2008 lopussa yhteensä 38.

6.5 Ikääntyvien sosiaalityö

Taivalkoskella on nimetty oma ikääntyvien sosiaalityöntekijä. Hän toimii oman alansa asiantuntijana ikääntyvien palveluissa.

6.6 Vapaaehtoistyö

Taivalkoskella toimii eri elämänalueisiin ja harrastuksiin liittyviä yhteisöjä ja yhdistyksiä. Sivukylillä on joko kylätoimikuntia tai – seuroja. Kalle Päätalon Seuran tarkoituksena on mm. Kalle Päätalon elämään ja teoksiin liittyvien aineistojen vaaliminen sekä kirjallisuuden tukeminen. Veteraani-, eläkeläis- ja kansanterveysjärjestöt valvovat jäseniensä etuja ja järjestävät heille monentyyppistä toimintaa. Taivalkosken Näyttämöyhdistys esittää vuosittain useita näytelmiä perustuen sekä Päätalon teksteihin että kansainvälisiin klassikoihin. Nuorisojärjestöihin kuuluva 4H-yhdistys palvelee osaltaan myös ikääntyviä järjestämällä erilaista toimintaa ikääntyvillekin, mm. viriketoimintaa

6.7 Yksityiset palveluntuottajat

Taivalkoskella toimii muutamia yksityisiä palveluntuottajia lähinnä siivous- ja kotihoidon piirissä. Kyläyhteisöillä on jonkin verran ikääntyvillekin tarjottua kodin ympäristöön liittyvää palvelun tarjontaa.

6.8 Kotihoidon palvelut

Taivalkosken kunnan kotihoidon toiminta-ajatus:

"Kotihoidon tarkoitus on ikääntyneen, vammaisen tai sairaan kuntalaisen ja perheen päivittäisen kotona tai palveluasunnossa asumisen ja pärjäämisen tukeminen. Kotihoidon tarkoitus on tarvittavien kotona asumista ja pärjäämistä tukevien palveluiden tuottaminen. Tavoitteena on auttaa ihmisiä selviytymään jokapäiväisistä toiminnoistaan esim. asumiseen, asioimiseen, ruokailuun, vaatehuoltoon sekä kaikenlaiseen perushoittoon liittyvissä asioissa. Kotisairaanhoidon on kotona selviytymisen ja toimintakyvyn tukemista, ohjausta, opetusta ja sairauden hoitoa lääketieteellisin ja hoitotyön keinoin sekä hyvän hoidon turvaaminen asiakkaan omassa kodissa elämän viimeisiin päiviin saakka. Hoito tapahtuu yhteistyössä asiakkaan, omaisten ja muiden hoitoon osallistuvien kanssa."

Taivalkosken kotihoito on yhdistynyt kotisairaanhoidon ja kotipalvelu. Kotihoito on jaettu kolmeen tiimiin: Tiimi 1 Palvelukeskuksen ryhmäkoti Kanerva, Tiimi 2 Vanhustentalo ja ryhmäkoti Koskela, Tiimi 3 Sivukylät ja kirkonkylän kotona asuvat asiakkaat, Tiimi 4 Palvelukeskuksen ryhmäkoti Lampela ja Tiimi 5 pienryhmäkoti Kaisla. Suurin osa kotihoidon työstä on iäkkäiden ihmisten auttamista. Vuonna 2008 yli 65-vuotiaita asiakkaita oli yhteensä 213 asiakasta. Kotipalveluhenkilöstö työskentelee ympäri vuorokauden. Kotipalvelutyö on viime vuosina muuttunut enemmän hoito- ja huolenpitotyöksi, mikä on vähentänyt kodinhoitoapua saaneiden talouksien määrää. Kotihoito ei tuota asiakkaille siivouspalveluja. Siivousapua tarvitsevat asiakkaat ohjataan yksityisten palvelutuottajien piiriin. Kotihoito toimii tiiviissä yhteistyössä terveyskeskuksen, ja vuodeosaston kanssa. Kunta ostaa vaikeavammaisten sotainvalidien tarvitsemia palveluita myös yksityisiltä palveluntuottajilta

Ikääntyvien palveluissa työskentelee tarvittaessa psykiatrinen sairaanhoitaja ja fysioterapeutti. Fysioterapeutin työ painottuu ennalta ehkäisevään työhön ennaltaehkäisevillä kotikäynneillä, kotihoidon suunnittelukäynneillä sekä avohuollossa. Myös laitospalvelut kuuluvat hänen työkenttäänsä. Taivalkoskella on nimetty oma ikääntyvien sosiaalityöntekijä. Hän toimii oman alansa asiantuntijana eri toimintojen yhteydessä.

Hoitotyönjohtaja on kotihoidon esimies. Hän huolehtii ikääntyvien palvelujen omaishoidontuen ja kotihoidon maksupäätökset. Hän toimii myös kotihoidon apuna asiakasmaksujen määräämistä koskevissa selvityksissä. Osastonsihteri huolehtii asiakaslaskutuksesta yhdessä kotihoidon sairaanhoitajan kanssa sekä työyksiköiden apuna lähinnä toimistotyötä koskevissa asioissa.

6.9 Tukipalvelut

Tukipalvelujen tarkoituksena on tukea asiakkaiden selviytymistä omassa kodissa ja näin välttää mahdollisuuksien mukaan laitoshoidon joutumista. Tukipalvelut on osa kotihoidonpalveluja. Tukipalvelut suunnitellaan kotihoidon palvelujen aloitusvaiheessa tehdyn palvelutarpeen arvioinnin mukaan. Palveluista laaditaan hoito- ja palvelusuunnitelma. Asiakasmaksut määritellään palvelun aloituspäivästä alkaen.

Ateriapalvelu

Palvelukeskus Katajassa on kotona asuvilla asiakkailta mahdollisuus käydä ruokailemassa kaikkina viikon päivinä klo 10 - 12. Ruokailijoita on keskimäärin 14 / päivä. Aterioiden kotiin kuljetuksen järjestää sivistystoimessa toimiva ruokahuolto. Kotiin kuljetettavien aterioiden määrä on päivittäin noin 30. Viikonlopun ruoat kuljetetaan asiakkaalle perjantaisin. Kauempana asuville ateriat kuljetetaan koulukyytien ja postin mukana.

Pyykkipalvelu

Palveluasunnoilla ja vanhustentalolla asuvien pyykkipalvelu järjestetään yksityisen pesulapalvelun kautta. Pyykkipalvelu sisältää pyykkien pesun ja jälkikäsittelyn. Pyykkipalvelun asiakkaita vuonna 2008 oli noin 35 kappaletta.

Saunapalvelu

Palveluasuntojen saunominen sisältyy palvelumaksuun. Mikäli kotona asuvien peseytymismahdollisuudet ovat heikentyneet, asiakas voi käydä keskiviikkoisin päivätoiminnan kylvetyspalvelussa. Päivätoiminnan saunapalvelua käytti säännöllisesti 6 asiakasta vuonna 2008. Muilta saunapalvelua käyttäviltä peritään asiointi- ja kuljetuspalvelujen mukainen omavastuu. Lisäksi vanhustentalon asukkaat käyttävät saunapalvelua.

Siistimispalvelu

Varsinaista siivouspalvelua ei kotihoidon puolesta enää järjestetä. Sotainvalidien siivouksen kunta järjestää ostopalveluna. 4H järjestää veteraaneille siivouspalvelua. Muut asiakkaat ohjataan yksityisten palveluntarjoajien piiriin. Kodinhoitotyöhön liittyvä siistimispalvelu sisältää kevyen siistimisen, imuroinnin sekä roskapussien tyhjentämisen.

Turvapuhelinpalvelu

Turvapuhelimen avulla kotona asuva asiakas voi tarvitessaan hälyttää apua. Hälytykset järjestään joko omaisille tuleviksi tai suoraan palveluntarjoajalta kotihoidon työntekijän puhelimeen tuleviksi päivisin klo 7-21. Yöaikaan klo 21–07 hälytykset ohjautuu joko

kotihoitoon tai suoraan ambulanssiin. Kotihoidon työntekijä vastaa vanhustentalolla ja lähellä asuvien hälytyksiin. Ambulanssi tarkistaa kauempaa taajamasta tulevat hälytykset yöaikaan. Turvapuhelimet ovat kunnan omia. Kunta vuokraa niitä. Asiakas maksaa asennus- ja poistomaksut sekä kiinteään kuukausimaksun. Turvapuhelinpalvelun piirissä vuonna 2008 oli noin 34 avopalvelun asiakasta.

Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu ja asiointipalvelu

Asiointi- ja vaikeavammaisten kuljetuspalveluilla tuetaan henkilön yhteiskunnallisen osallistumisen, harrastusten, virkistymisen ja asioimisen vuoksi tarpeellisia matkoja. Taivalkosken kunnassa asiointipalvelu on tarkoitettu haja-asutusalueilla asuville kuntalaisille kuntakeskuksessa asioimista varten. Asiointipalvelun saamisen edellytys on julkisten kuljetusvälineiden puute. Asiointipalvelusta peritään julkisen liikennevälineen mukainen hinta. SHL:n mukainen vanhusten ja vammaisten kuljetuspalvelu on tarkoitettu kuntakeskuksessa asuville ikääntyneille asioiden hoitamista ja viriketoimintaan osallistumista varten. Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun saamisen edellytyksenä on vaikeavammaisuus, jonka vuoksi asiakas ei voi käyttää julkisia kulkuvälineitä. Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun järjestämiseen tarvitaan lääkärintlausunto.

Päivätoiminta

Päivätoiminta on ennaltaehkäisevää kotona asumista tukevaa toimintaa. Päivätoiminta järjestetään keskiviikkoisin 9-14. Päivätoiminta on tarkoitettu kotona asuville, paljon erilaista apua tarvitseville, yksinäisille vanhuksille. Päivätoiminnassa työskentelee pääsääntöisesti yksi työntekijä. Päivätoiminta sisältää lounaan, pesu- ja saunapalvelun, tarvittaessa pyykkipalvelun sekä pientä viriketoimintaa. Kuljetus, ruokailu ja saunominen sisältyvät päivätoimintamaksuun. Kuljetus huolehditaan takseilla. Päivätoiminnan piirissä vuonna 2008 oli 5-8 asiakasta / kerta.

Kuntoutus

Kunnan vanhustenhuollon fysioterapeutin tehtävät liittyvät asiakkaitten kotiuttamiseen, kodinmuutostöiden suunnitteluun, apuvälineneuvontaan ja niiden järjestämiseen

asiakkaalle. Ennalta ehkäisevien kotikäyntien yhteydessä fysioterapeutin toimenkuvaan kuuluu neuvonta, liikuntaesteiden poistaminen, apuvälineohjaus ja muu yksilöllinen ohjaus. Fysioterapeutille kuuluu myös yksilö- ja ryhmäkuntoutuksen järjestäminen, ennaltaehkäisevä toiminta ja tiedottaminen. Fysioterapeutin ja kuntohoitajan tehtävänä on myös laitosasukkaiden ja työyksiköiden aktivoiminen ja kuntoutuksen ylläpitäminen sekä henkilökunnan ohjaaminen ergonomiassa.

6.10 Omaishoidontuki

Omaishoidontuki on vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön kotona tapahtuvan hoidon tai muun huolenpidon turvaamiseksi maksettavaa hoitopalkkiota ja/tai annettavia palveluita. Tuki maksetaan hoitajalle, joka voi olla omainen tai muu henkilö. Myönnetty tuki voi olla palkkio tai palveluja tai molempia. Suurin osa tuesta maksetaan palkkiona. Tuen saamisen perusteena on hoidettavan kunto- ja toimintakyky sekä hoitotyön sitovuus ja vaativuus. Saadakseen kunnan maksamaa omaishoidontukea hoidettavan on saatava vähintään Kelan maksamaa korotettua hoitotukea. Omaishoitajalla on oikeus vähintään kolmeen vapaapäivään kuukaudessa. Omaishoidontuen vapaapäivät voi käyttää vaihtoehtoisesti omaishoidon setelipalveluna. Kunnan on pidettävä huolta hoidettavasta vapaan aikana, jolloin hoitoa annetaan palveluasuntojen hoivahuoneessa, terveyskeskuksen vuodeosastolla. Omaishoidontuesta tehdään sopimus sekä hoito- ja palvelusuunnitelma kunnan ja omaishoitajan välillä. Vuonna 2008 omaishoidontuen piirissä oli 38 yli 65-vuotiasta asiakasta.

6.11 Terveystuotopalvelut

Taivalkosken kunnan perusterveydenhuollon palvelut on järjestetty itsenäisesti. Erikoissairaanhoidon palvelut ostetaan pääsääntöisesti Pohjois-pohjanmaan sairaanhoitopiiriltä.

Lääkäripalvelut

Vakinaisia lääkäreitä Taivalkoskella on yksi, mutta kokonaismäärä vaihtelee 2-3. Sairaanhoitaja arvioi lääkärin käynnin kiireellisyyden ja antaa ajat lääkärin vastaanotolle. Lääkärit hoitavat vastaanottoa sekä kiertävät päivittäin terveyskeskuksen vuodeosastolla.

Lääkärit hoitavat myös kotisairaanhoidon asiakkaiden resepti- ym. asioita kotisairaanhoidon lääkärin ajalla.

Kotisairaanhoido

Taivalkoskella kotisairaanhoido ja kotipalvelu ovat yhdistyneet yhteiseksi kotihoidon yksiköksi. Valvotun kotisairaanhoidon piirissä on noin 179 asiakasta. Kotisairaanhoidon kotikäyntejä tehtiin 92 asiakkaalle vuonna 2008.

Ikääntyvien infopiste

Ikääntyvien infopiste on avoinna keskiviikkoisin klo 9-11 ilman ajanvarausta. Tarvittaessa infopisteen sairaanhoitajalle voi varata ajan, mikäli hoidettava asia vaatii enemmän aikaa. Ikääntyvien infopisteessä hoidetaan ikääntyvien ajankohtaisia asioita, autetaan erilaisten hakemusten täyttämässä, neuvotaan kotona asumista tukevissa asioissa.

Ikääntyvien ennaltaehkäisevät kotikäynnit

Vuosittain tehdään myös ikääntyvien ennaltaehkäiseviä kotikäyntejä määrätyille ikäluokille. Ennaltaehkäiseviä kotikäyntejä 80 – vuotta täyttäneille tehtiin vuonna 2008 yhteensä 34 kappaletta.

6.12 Vuodeosasto

Taivalkoskella toimii oma terveyskeskuksen sairaalan vuodeosasto. Vuodeosastolla on 14 akuuttihoitopaikkaa ja 26 pitkäaikaispotilaan paikkaa. Terveyskeskuksen vuodeosasto tarjoaa kunnan väestölle monipuolisesti ja ammattitaidolla ne perusterveydenhuollon sairaalapalvelut, jotka kuuluvat terveyskeskuksen hoidettavaksi.

Henkilökunta toteuttaa yksilövastuista ja kuntouttavaa hoitotyötä noudattaen hoidon jatkuvuuden periaatteita. Näin muodostuu yhdessä omaisten, opiskelijoiden sekä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa potilaan toimintakykyä tukeva, omatoimisuutta korostava, turvallinen ja viihtyisä hoitoympäristö.

Potilaat jotka ovat pitkäaikais-, jakso- tai jatkohoidossa ja odottavat palveluasuntoa, tai dementiaosastopaikkaa tai kotiutuvat. Potilaiden hoito pyritään suunnittelemaan yhteistyönä potilaan, omaisten, lääkärin ja omahoitajan kanssa samalla huomioiden potilaan toiveet ja olemassa olevat resurssit. Hoidossa kunnioitetaan potilaan arvoja ja vakaumusta. Hoidon suunnittelussa käytetään kotiutustyöryhmää johon kutsutaan lääkäri, osaston osastonhoitaja ja sairaanhoitaja, kotihoidon sairaanhoitaja, asiakas, omainen tai muu yhdyshenkilö.

Pitkäaikaishoidon paikkoja osastolla on n. 26. Osastolla toteutetaan myös kotihoidossa olevien ikääntyneiden vuoro- ja omaishoidon vapaapäiväjaksoja sekä kuntoutusjaksoja. Jaksottaishoitopaikkoja on noin 1-3. Pääsääntöisesti potilaat tulevat osastolle lääkäreiden vastaanotolta, päivystysvastaanotolta ja erikoissairaanhoidosta. Vuonna 2007 laitoshoidossa oli 27 yli 65 – vuotiasta pitkäaikaispotilasta. Dementoituneet asiakkaat asuivat vuonna 2008 14+2 -paikkaisella dementiaosastolla joka sijaitsi palvelukeskuksen alakerrassa.

6.13 Palveluasuminen

Palveluasuntoja oli vuoden 2008 aikana yhteensä 36. Niistä 5 oli tehostettua palveluasumista ja loput 30 valvottua ja tuettua palveluasumista. Kunnan palveluasuminen toteutetaan Urheilutie 2:ssa, Lammentien palvelukeskuksessa sekä terveyskeskuksen lähistöllä Kangastiellä. Kunnan järjestämä palveluasuminen on tarkoitettu lähinnä ympärivuorokautista hoivaa, valvontaa ja huolenpitoa tarvitseville ihmisille. Palveluasuntojen palvelut on järjestetty kotihoidon palveluna.

6.14 Taivalkosken kunnan vanhustenkotitukiyhdistys ry

Taivalkosken kunnan Vanhustentaloyhdistys ry on perustettu 80-luvulla ja sen toimialueena on Taivalkosken kunta. Vanhustentaloyhdistys ry pyrkimyksenä on toimia vanhusten sosiaalisen aseman ja hoitomahdollisuuksien parantamiseksi sekä heidän henkisen ja terveydellisen kuntosensa ylläpitämiseksi. Toiminnan tavoitteena on tuottaa yksilöllisiä ja asiakaslähtöisiä asumis-, hoiva- ja huolenpitopalveluja. Lisäksi tavoitteena on tyytyväinen asiakas, joka voi asua kotonaan tukitoimien avulla mahdollisimman pitkään. Vanhustentukiyhdistyksellä on yksi asuintalo jossa on 42 asuntoa. Vanhustentalon

asunnoissa asuu yhteensä 46 asukasta ja heidän keski-ikänsä on noin 76 vuotta. Vahustentalon asukkaiden palvelut järjestetään tarvittaessa kunnan kotihoidon palveluna.

6.15 Yksityiset palvelutarjoajat

Yksityisiä ikääntyvien palveluasumista Taivalkoskella tarjoaa: Palvelukoti Sinikello KY, Kangastie 1 A 5, 93400 Taivalkoski, puh: 0405931791.

Kotihoidon palveluja Taivalkoskella tarjoaa:

Apurina OY, Saarekkeentie 6A, 93400 Taivalkoski, puh: 040 746 1634, Työvoiman vuokraus, palvelut kotitalouksille, yrityksille ja yhteisöille

Kiinteistön huoltopalveluja tarjoaa Tmi P Naumanen, Kauppatie 19–21, 93400, Taivalkoski, puh: 0400200434, Kiinteistöhoito

Siivous- ja kiinteistöhuoltopalveluja tarjoaa Taivalkoskella myös erilaiset yhteisöt, kuten kyläseurat ja 4H, joka tuottaa veteraanien siivouspalvelua.

Fysioterapiaa lääkärin läheteellä, hieronta ilman lähetettä, Kelan vaikeavammaisten kuntoutus, veteraanien kuntoutus, kuntotestit, terveystuotteiden myyntiä harjoittaa Koillismaan kuntopiste KY. Talonpojantie 8 B 16, 93400 Taivalkoski, puh: 040–823 5617

6.16 Muut toimijat

Muita toimijoita Taivalkoskella on Taivalkosken seurakunta, eläkeläisjärjestöt, veteraanijärjestöt sekä SPR – Taivalkosken osasto ja kyläseurat ja yhdistykset.

Taivalkosken seurakunnan rooli vanhuspalveluissa on kunnan toimintaa täydentävää palvelua. Taivalkosken seurakunnassa ei ole varsinaista vanhustyöhön erikoistunutta diakoniaa, mutta vanhuksia palvelee normaalissa seurakunnan toiminnassa. Kirkon ja seurakunnan merkitys on monelle vanhukselle tärkeä. Seurakunnan toimesta on järjestetty myös ystävä-palvelua.

Eläkeläisille suunnattua toimintaa järjestävät myös Eläkeliiton Taivalkosken osasto ry, Taivalkosken eläkkeen saajat Ry, Taivalkosken Rintamamiesveteraanit, Naisjaosto,

Taivalkosken Reservinupseerit Taivalkosken Reserviläiset, Sotainvalidien Veljesliiton Taivalkosken Naisjaosto, Taivalkosken sotainvalidit sekä eri kylillä toimivat Rauhanyhdistykset.

Taivalkoskella toimivia vammaisjärjestöjä ovat Taivalkosken mielenterveysyhdistys, Taivalkosken sydänyhdistys ry, Taivalkosken Kehitysvammaisten tuki ry, Taivalkosken syöpäyhdistys ry,

6.17 Tilat

Taivalkosken kunnan vanhuspalveluiden toteuttamisessa käytettävät tilat ovat suhteellisen hyvät ja toimivat. Ne mahdollistavat osittain vanhusten kotona ja/tai palvelutalossa asumisen sekä myös ympärivuorokautisen hoidon.

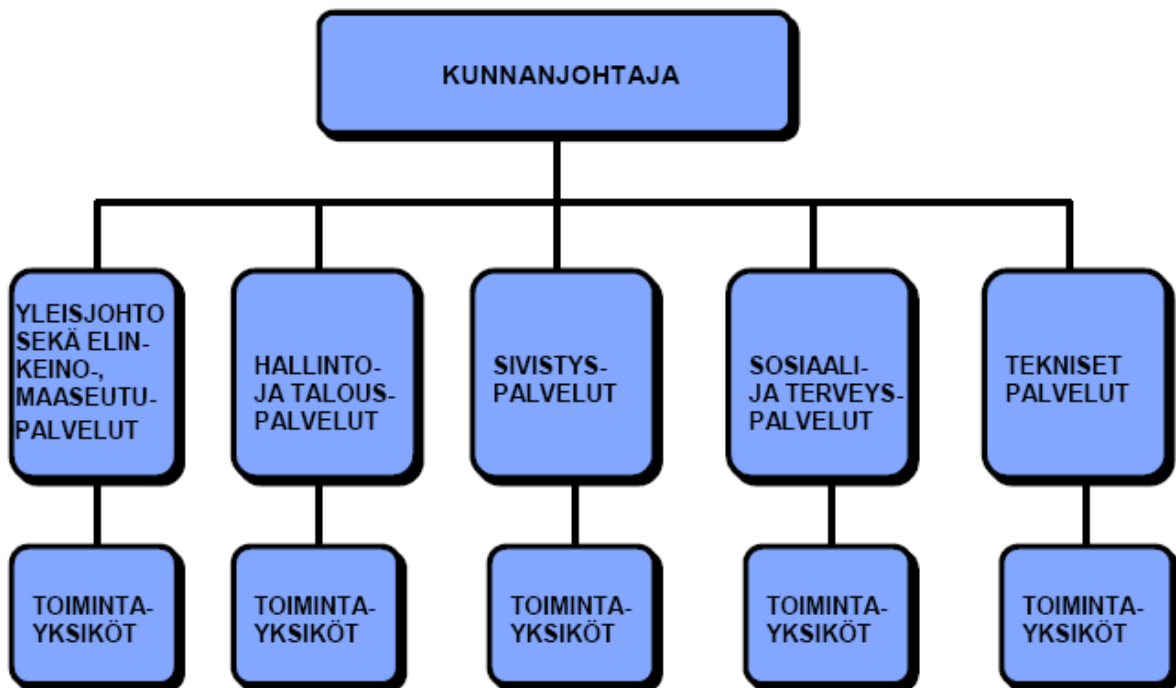
Vanhuspalveluiden keskuksena toimii Lammentien palvelukeskus, joka on valmistunut vuonna 1998. Palvelukeskuksessa on toiminut dementiaosasto ja 32 palveluasuntoa, sekä yhteisiä kokoontumis- ja ruokailutiloja. Ruokasalia ja päiväryhmätiloja vuokrataan myös ulkopuolisille.

Taivalkosken kunta omistaa myös terveyskeskuksen rakennuksen, joka on valmistunut 1964. Rakennusta on laajennettu ja peruskorjattu useita kertoja. Terveyskeskuksessa toimii 40 -paikkainen vuodeosasto, jakelukeittiö, (ruoka tulee koulukeskuksesta), poliklinikka, lääkäreiden vastaanotto, kotisairaanhoido, hammashoitola, fysioterapia, neuvolat sekä rtg ja laboratorio.

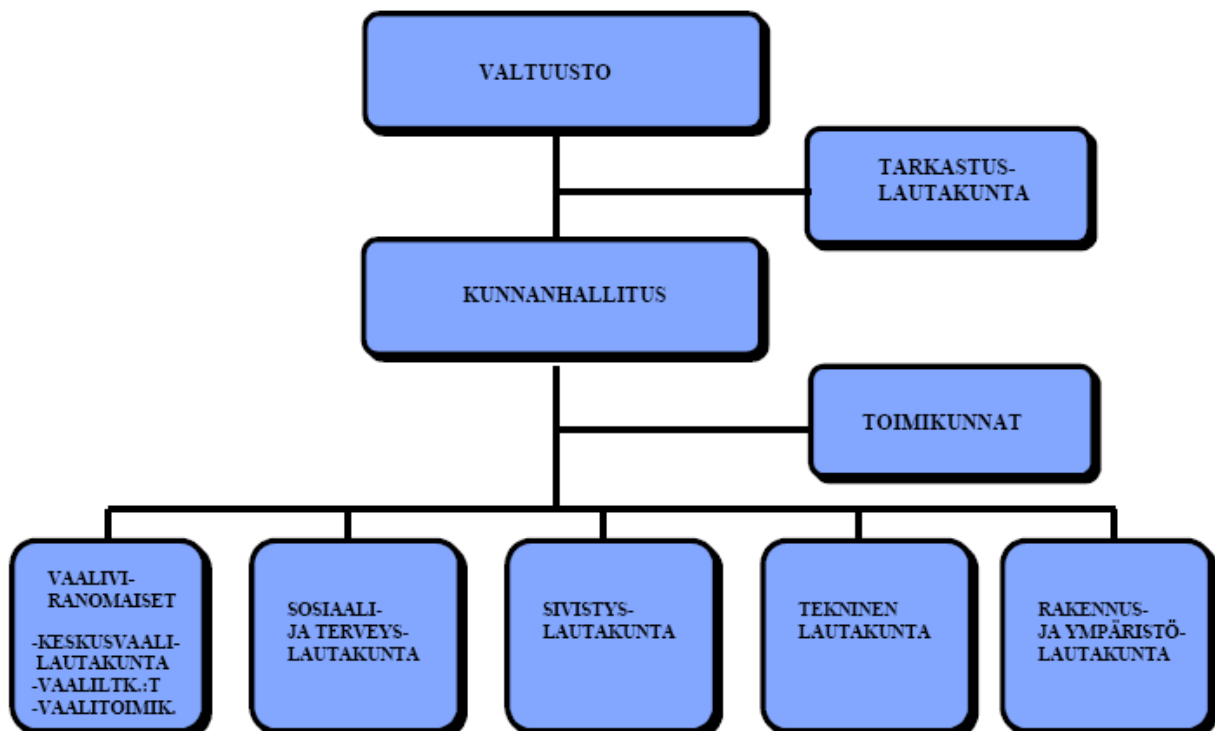
Taivalkosken vuodeosaston tilat ovat muuten hyvät, mutta hoito ja kuntoutusjaksojen asiakkaille on vaikea järjestää omaa ruokailua, yhteisten yleisten tilojen puutteen vuoksi. Lisäksi olisi hyvä saada joitakin yhden hengen huoneita saattohoitoa ja muita huonokuntoisia potilaita varten. Lisäksi kunnan omistuksessa on Palvelukeskus Kataja sekä Kangastien palveluasunnot ja Ikääntyvien ryhmäkodit Urheilutiellä.

7. KUNNAN ORGANISAATIO

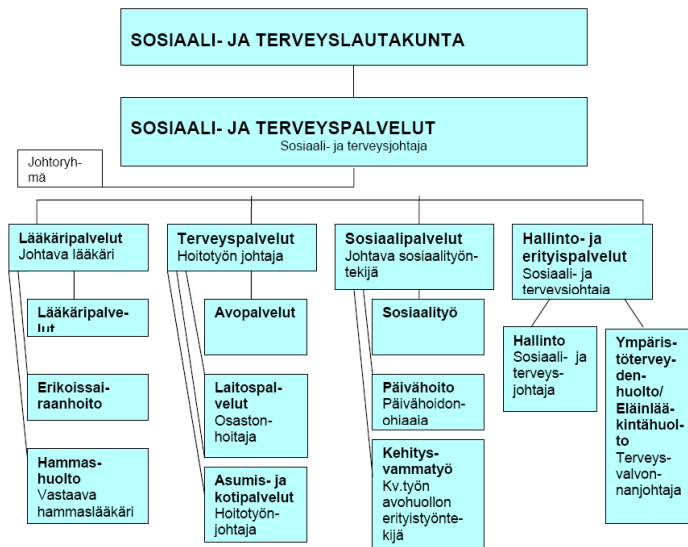
Luottamusmiesorganisaatio

Taivalkosken kunnan luottamusmiesorganisaatio

Taivalkosken kunnan sosiaali- ja terveyspalvelujen organisaatio

Sosiaali- ja terveyspalveluiden tehtävänä on ylläpitää ja edistää yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista turvallisuutta ja toimintakykyä vaikuttamalla suotuisten elin- ja kasvuolojen kehittymiseen sekä lisäämällä yksilöiden ja yhteisöjen vastuuntuntoa omasta jokapäiväisestä toiminnastaan, terveydestään ja ympäristöstään tukemalla ennaltaehkäisevää terveyttä edistävää käyttäytymistä ja omatoimista suoriutumista alueellisesti ja yhteistoiminnallisesti.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden toimialaan kuuluvat seuraavat neljä toimintayksikköä:

- Hallinto- ja erityispalvelut (hallinto ja eläinlääkintähuolto)
- Lääkäripalvelut (lääkäripalvelut, erikoissairaanhoito ja hammashuolto)
- Terveyspalvelut (avopalvelut, laitospalvelut sekä asumis- ja kotipalvelut)
- Sosiaalipalvelut (sosiaalityö, päivähoito ja kehitysvammatyö)

Henkilöstöä sosiaali- ja terveystoimessa oli vuonna 2008 yhteensä 144,2 htv.

Henkilöstö sisältää noin 37 erilaista ammattinimikettä. Kokonaishenkilöstömäärästä noin 8,3 % on miehiä. Keski-ikä koko henkilöstöllä on 49 vuotta.

Ikääntyvien palveluissa henkilöstöä oli seuraavasti:

Laitospalveluiden vuodeosastolla toimi vuonna 2008 osastonhoitaja, sairaanhoitaja, lähihoitaja, laitosapulaisia sekä osastonsihtööri, dementiaosastolla sairaanhoitaja, lähihoitaja sekä laitosapulaista.

Poliklinikalla ja täydentävissä palveluissa toimi sairaanhoitaja, perushoitaja ½ osastonsihtööri, laitosapulainen. Laboratoriossa 1½ laboratorionhoitajaa ja ½ lähihoitajaa, osa-aikainen laitosapulainen.

Röntgenissä toimi röntgenhoitaja, Fysioterapiassa fysioterapeutti ja 1.20 kuntahoitajaa sekä osa-aikainen laitosapulainen.

Kotihoidossa toimii sairaanhoitaja, perus- / lähihoitajaa sekä kodinhoitaja / kotiavustajaa, sekä osa-aikainen laitosapulainen. Ikääntyvien infopisteessä ½ terveydenhoitajaa. Lisäksi ikääntyvien palveluihin on nimetty oma ikääntyvien sosiaalityöntekijä.

Sosiaali- ja terveysministeriön sekä Suomen kuntaliiton ikäihmisten hoitoa ja palvelua koskevan laatusuosituksen mukaan henkilöstömitoituksessa tulee ottaa huomioon asiakkaiden toimintakyky, hoitoisuusaste sekä erityisesti dementoituneiden henkilöiden määrä (vanhainkodeissa, terveyskeskuksessa ja tehostetussa palveluasumisessa). Valtakunnallisen suosituksen mukaan henkilökunnan mitoitus lisätään 0,10 – 0,20:llä silloin kun: Yksikössä hoidetaan erityisosaamista edellyttäviä asiakasryhmiä kuten esim. vaikeita käytösoireita potevia dementoituneita henkilöitä, psykogeriatria tai aivovammapotilaita Yksikkö antaa kuntouttavaa lyhytaikaishoitoa.

Valtakunnallinen suositus pitkäaikaishoidossa on Hyvä mitoitus 0,80 työntekijää/asukas, Keskiverto 0,50 – 0,60 työntekijää/asukas ja välttävä 0,32 työntekijää/asukas.

Taivalkosken sosiaali- ja terveyspalveluissa on pyritty valtakunnallisiin suosituksiin henkilöstömitoituksessa. Tällä hetkellä Terveyskeskuksen vuodeosastolla hoitotehtävissä työskentelevän henkilökunnan henkilöstömitoitus on 0,75–0,8. Dementiaosastolla henkilöstömitoitus on 0,7. Kotihoidon henkilöstömitoitus on vaihdellut 0.25 – 0.50 asiakasmäärien ja – hoitoisuuden mukaan eri tiimeissä. Lisäksi erityistyöntekijät lisäävät mitoitus 0,2:lla / asiakas.

Vuodeosastolla ja kotihoidossa on työllistämistuella työllistetty työntekijä, joiden työaika on 85 % normaalityöajasta. Sopivien henkilöiden löytäminen on ajoittain vaikeaa eikä työn laatu aina vastaa asetettuja tavoitteita.

Ruokahuolto toimii sivistyspalvelujen alaisuudessa. Talonmiespalvelut järjestetään teknisen toimen toimesta.

8. TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET

Seuraavissa kappaleissa on esitetty yhteenveto merkittävimmistä vanhuspalveluiden toimintaympäristön muutoksista.

8.1 Taivalkoskelainen ikärakenne

Merkittävä osa Taivalkosken kunnan asukkaista on yli 65 – vuotiaita.

	Vuonna 2005	Vuonna 2015	Vuonna 2020
Yli 65-vuotiaiden osuus Taivalkosken väestöstä	17,1 % 813	24,8 % 996	29,2 % 1108

8.2 Dementia

Keskivaikeasti tai vaikeasti dementoituvien määrä taivalkoskella 2007–2025 Dementoituneiden vanhusten määrä kasvaa merkittävästi tulevina vuosina. Kasvuennuste on esitetty alla olevassa kuvassa.

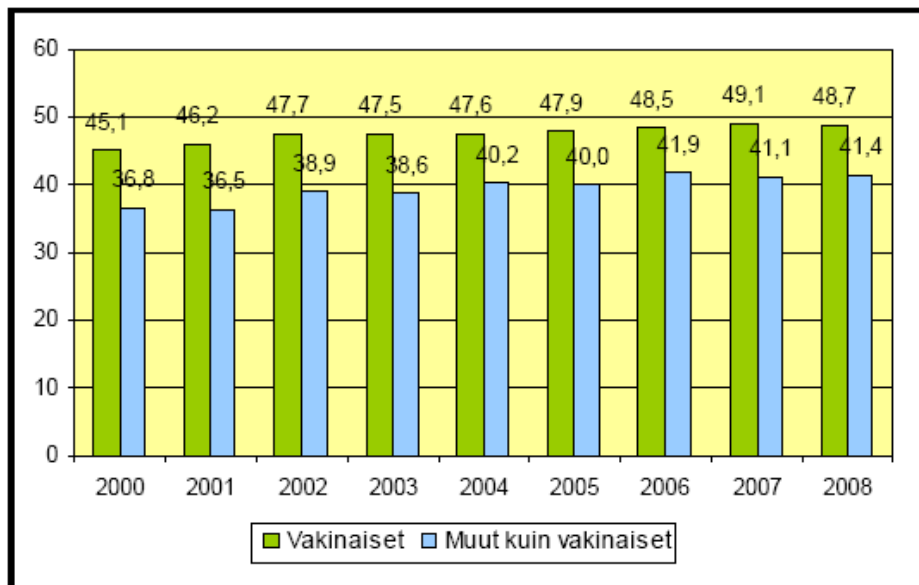
Ennuste dementiaa sairastavista suhteessa ikääntyneiden määrään vuoteen 2025

Ikä	%	2005	2010	2015	2020	2025
Yli 65	7 %	53 %	53 %	62 %	69 %	73 %
Yhteensä		763	793	891	982	1036
yli 85	35 %	17	25	37	44	50
Yhteensä		50	73	105	126	144

8.3 Palveluiden toteuttamiseen liittyvien resurssien muutokset

Taivalkosken kunnassa toimivien vanhustaloyksiköiden työntekijöiden keski-ikä on melko korkea, mikä näkyy alla olevassa taulukossa Taivalkosken kunnan työntekijöiden ikäjakaumasta vuonna 2008.

Henkilöstön keski-ikä 31.12.2000 – 31.12.2008

Vanhustentaloyhdistys ry. on aloittanut rakennushankkeen ja tarjonnut vanhusten palveluasumiseen tulevaa rakennusta kunnalle vuokrattavaksi. Taivalkosken kunta on tehnyt aie vuokrasopimuksen vanhustentaloyhdistyksen kanssa ja rakentaminen on aloitettu vuoden 2009 syksyllä. Rakennus valmistuu vuoden 2010 syksyllä. Vanhusten palveluasumiseen tarkoitettu rakennus käsittäisi 29 vuokrattavaa asuinhuonetta. Taivalkoskella on tehostetun palveluasumisen tarve ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevien asukkaiden muuttaminen avohoito palveluksi. Uudisrakentaminen vastaa tähän haasteeseen ja vähitellen pystytään pääsemään valtakunnallisiin suositusrajoihin vanhustenhuollon hoidonporrastuksen toteutuessa.

8.4 Taivalkosken kunnan kannalta merkittävimmät muutospaineet ja mahdollisuudet

Tavoitteen asettamisen helpottamiseksi strategiatyöryhmä määritteli Taivalkosken kunnan vanhuspalveluihin lähivuosina kohdistuvat merkittävimmät muutospaineet. Odotettavissa on, että Kunnan asukkaiden palvelujen tarve ja tarvitsijat lisääntyvät, keski-ikä kasvaa, sosiaalinen tukiverkosto supistuu, asiakkaat ovat yhä huonompikuntoisia, ongelmat monimutkaistuvat ja avuntarve lisääntyy, erityisryhmien määrä kasvaa (mielenterveys-, päihde- ja huumeongelmat), kehitysvammaiset ja dementoivien sairauksien lisääntyminen, monisairaita on yhä enemmän.

Lisäksi kuntaa uhkaa valtakunnallisten ennusteiden mukaan työvoimapula, vanhustyön työntekijät ikääntyvät, ammattitaitoisen työvoiman saanti on vaikeaa, kunnan talous heikkenee ja pakottaa arvioimaan palvelurakennetta.

Kunnassa on määritetty myös merkittävimmät mahdollisuudet, jotka kannattaa hyödyntää tai ainakin selvittää vanhuspalvelujen toteutuksen kannalta. Nämä olivat tärkeysjärjestyksessä yksityiset palveluntarjoajat, palveluseteli, omaiset ja läheiset, omaishoidontuki, neuvonta ja ohjaus, eri organisaatioiden yhteistyö, yhteistyö toisten kuntien kanssa, teknologian hyödyntäminen, vanhusten taloudellisen tilanteen paraneminen sekä se että entistä suurempi osa vanhuksista on hyväkuntoisia.

9. TAVOITETILA VUOTEEN 2020

Ikääntyvien strategiatyössä määritettiin Taivalkosken ikääntyvien palveluiden tavoitetila vuodelle 2020. Tämä tavoitetila on pohja strategisille valinnoille sekä päätösten perusteella tehtävälle kehittämissuunnitelmalle. Ensin määritettiin ne asiat, joissa tulee tapahtua kehitystä lähivuosina. Sitten asetettiin kullekin asialle tavoitetila, joka tulisi olla saavutettu vuoteen 2020 mennessä. Merkittävimmät kehittämistarpeet nähtiin seuraavissa asioissa:

- Ympäri vuorokautisen kotihoidon tukeminen,
- Palvelusetelijärjestelmän kehittäminen,

- Ennaltaehkäisy ja ennakoivat toimenpiteet dementoitumista vastaan laitostumista vastaan
- Riittävät, ikääntyvien oikean hoidonporrastuksen mukaiset asumispalvelut
- Riittävän ammattitaitoisen työvoiman saanti
- Ajanmukainen teknologia
- Ajan mukainen palveluohjaus

9.1 Kehittämiskohteet ja Tavoitetila 2020

9.1.1 Ympäri vuorokautisen kotihoidon tukeminen

Ympäri vuorokautisen kotihoidon tukeminen, toimiva yöpartio (kotipalvelu ja kotisairaanhoido), palvelusetelijärjestelmän kehittäminen, kotipalvelun asiakas saa avun yksityiseltä tai kunnalliselta palveluntarjoajalta. Turvapuhelinjärjestelmien, sekä muun turvallisuutta lisäävien järjestelmien kehittäminen on aloitettu asiakkaan turvallisen kotona asumisen tukemiseksi.

9.1.2 Ennaltaehkäisy laitostumista vastaan

Taivalkoskella toimii ”ikäntyvien infopiste”, Ikääntyvien infopisteen palvelua tarjotaan kaikille eläkkeelle jääville Taivalkoskelaisilla. Kunnossa kaiken ikää – toimintaa vahvistetaan ja vakinaistetaan omien voimavarojen ja muiden toimijoiden avulla. Suunnitelmalliset ennaltaehkäisevät kotikäynnit toteutetaan kaikille 70 – vuotta täyttäneille. Pyritään saamaan riittävästi ammattitaitoista työvoimaa. Pyritään saamaan henkilökunnan määrä valtakunnallisten laatusuositusten mukaiseksi ja työsuhteet ovat vakinaiseksi ja määriteltyjen pätevyyksien mukaiseksi. Panostetaan ajanmukaiseen teknologiaan ja turvapuhelinjärjestelmät pyritään saamaan kaikissa olosuhteissa toimiviksi. Tuetaan kotona asumista kaikin mahdollisin keinoin entistä pidempään ja pyritään varmistamaan asiakkaiden turvallinen asuminen erilaisissa asumismuodoissa.

9.1.3 Hinnoittelu ja laskutus

Vanhuspalveluihin liittyvä hinnoittelu tarkistetaan ja hinnat sidotaan elinkustannusindeksiin. Laskutuksessa pyritään ajantasaisiin hoito- ja palvelusuunnitelmiin ja palvelupäätöksiin sekä oikeudenmukaiseen laskutukseen.

9.1.4 Henkilöstön ammattitaito ja määrä

Ikääntyvien palveluissa olevan, kunnan palkkalistoilla olevan henkilöstön määrä ja koulutus vastaa ikääntyvien palvelujen tarvetta ja kustannukset pysyvät kohtuullisina. Pitkän aikavälin tavoitteena on henkilöstön määrän pitäminen valtakunnallisten suositusten mukaisena. Hoitotyöhön osallistuvien laitospulaisten, kotiavustajien ja kodinhoitajien toimet muutetaan eläköitymisen myötä lähihoitajan toimeksi. Lapsiperheiden työ keskitetään kokonaan sosiaalitoimen perhetyöhön. Pyritään pitämään edelleen kaksi työllistettyä paikkaa, kiinnittäen huomiota osaamiseen. Määräaikaiset ja ilman ammattitutkintoa olevat työntekijät pyritään korvaamaan vakituisilla koulutetuilla työntekijöillä.

Ympärivuotisiin sijaisuuksiin pyritään saamaan vanhustyöhön koulutettujen varahenkilön toimia. Pyritään saamaan ikäihmisten kaikkiin palvelumuotoihin lisää kuntouttavaa toimintaa tukevaa fysioterapeutin ammattiosaamista. Ikääntyvien palveluiden henkilöstön ammattiosaamista laajennetaan käyttämällä enenevässä määrin ikääntyvien sosiaalityöhön nimetyn sosiaaliohjaajan asiantuntemusta.

9.1.5 Hoidon porrastuksen selkeyttäminen

Pyritään selkeyttämään ikääntyvän palvelujen hoidonporrastusta. Tuetaan ikääntyvää saamaan ikään ja toimintakykyyn suhteutettua palvelua painottaen kotona asumista mahdollisimman pitkään riittävien ja oikein kohdennettujen kotipalvelujen turvin.

Kun kotona asuminen ei onnistu palvelujenkaan turvin, pyritään järjestämään asiakkaalle toimintakyvyn mukaista tuettua, valvottua, tehostettua ympärivuorokautinen

palveluasumista ryhmä- ja pienryhmäkoti muotoisissa palveluasunnoissa. Pyritään välttämään mahdollisuuksien mukaan laitosasumista jos terveydentila ei sitä vaadi.

Kotona asumisen tukemiseksi kehitetään turvapuhelimien ja muita turvajärjestelmien (liiketunnistimet, ovihälyttimet) avulla. Kehitetään kotona asuvien viriketoimintaa ja päivätoimintaa. Tuetaan asiakkaan omien tukiverkostojen löytämistä ja ylläpitämistä. Kehitetään ja räätälöimään kuljetus- ja asioimispalvelua suositusten mukaiseksi ja ikääntyvän kotona asumista tukeviksi. Järjestetään kotihoidon asiakkailla oikea-aikainen annoslääkejakelu lääkehoidon sujuvuutta ja turvallisuutta lisäämään. Tuetaan ikääntyvän kotona asumista suositusten mukaisella omaishoidontuki -järjestelmällä.

9.1.6 Palvelukeskuksen rakennus muutetaan ikääntyvien avopalvelukeskukseksi

Palveluasuntojen muutoksen yhteydessä muutetaan palvelukeskus – Kataja ikääntyvien avopalvelukeskukseksi, jossa yläkerran palveluasunnoissa, vanhustentalon ja kotona asuvat asukkaat voivat käydä ruokailemassa, virkistymässä. Lisäksi palvelukeskukseen voidaan järjestää tilat yksityisille palveluntarjoajille asukkaille järjestettäviä palveluja varten. Näitä palveluja voi olla mm. kampaamo- ja hierontapalvelu, kasvo- ja jalkojenhoitoa.

9.1.7 Palveluseteli

Palvelusetelillä tarkoitetaan kunnan palvelun käyttäjälle antamaa palveluseteliä, jota hän voi käyttää palvelujen ostoon yksityisiltä palvelutuottajilta. Kunta sitoutuu maksamaan palvelun käyttäjän hankkimat palvelut kunnan päätöksellä asetettuun setelin arvoon saakka. Kunta voi päättää palvelusetelijärjestelmän käyttöönotosta ja laajuudesta. Kunnan tulee hyväksyä palveluntuottajat kilpailuttamalla, tiedottaa kuntalaisia ja tehdä päätös setelin myöntämisestä asiakkaan palveluntarpeen perusteella sekä seurata ja valvoa palvelujen laatua. Palvelusetelijärjestelmän tavoitteena on parantaa palvelun saatavuutta, lisätä kilpailua ja tehostaa palvelutuotantoa. Palvelujen tuottaja voi olla yritys tai yksityishenkilö, mikäli hän on verotuksessa yrittäjän tunnusmerkit täyttävä tuottaja.

Palvelusetelin käyttöä laajennetaan Taivalkoskella portaittain seuraavassa järjestyksessä: Omaishoitajien vapaapäivät, siivouspalvelut, yksityinen kotipalvelu jne.

10. ORGANISAATIO JA NIMIKEMUUTOKSET

Aikaisemmin mainitut henkilöstörakennemuutokset toteutetaan dementiaosastolla ja kotihoidossa eläköitymisen myötä seuraavasti:

- Entisen dementiaosaston henkilöstö muutetaan kotihoidon henkilöstöksi ja hoitoon osallistuvien laitospulaisten toimet muutetaan lähihoitajan toimeksi eläköitymisen myötä.
- Kotihoidon kotiavustajien ja kodinhoitajien toimet muutetaan lähihoitajan toimiksi eläköitymisen myötä.
- Organisaation toimintaperiaate muutetaan tiimityön luonteiseksi. Tiimeille nimitetään vastuuhenkilöt.
- Yksiköiden siivouspalvelut pyritään järjestämään mahdollisuuksien mukaan asiakkaan omina ostopalveluina yksityisiltä palveluntarjoajilta. Yksikön siistimispalvelut hoidetaan oman hoitohenkilöstön toimesta hoivapalvelun yhteydessä.
- Järjestetään ikääntyville tehostetun ja valvotun palveluasunnon asukkaille enemmän ryhmämuotoisia virikehetkiä ja ulkoilua suunnitelmallisesti.
- Tuetaan ja rohkaistaan ulkopuolisia virikehetkien ja ystäväpalvelun järjestäjiä
- Nykyisin kotihoidon yhteydessä järjestettävä lapsiperheiden työ keskitetään kokonaan sosiaalitoimen perhetyöhön yhteistyössä neuvolan kanssa.

Hoitotyönjohtaja on tiimien esimies. Henkilöstön osaamista lisätään tiimityön koulutuksella ja muulla ammatillisella koulutuksella.

Kotihoidossa oleva ½ sairaanhoitajan toimi muutetaan kokoaikaiseksi sairaanhoitaja / terveydenhoitajan toimeksi. Hänen toimenkuvaansa sisällytetään palvelut ikääntyvien ennaltaehkäisevä toiminnassa kokonaisuudessaan.

- Ennaltaehkäisevät kotikäynnit toteutetaan yhdessä fysioterapeutin ja tarvittaessa ikääntyvien sosiaalityöntekijän kanssa. Ikärajaa lasketaan porrastetusti 70 ikävuoteen
- Ikääntyvien infopisteeseen keskitetään kaikille ikääntyville suunnattuja palveluja. esim. muistihoidon tehtävät, muu ikääntyvien ennaltaehkäisevä ja kuntouttava

toiminta, virikkeellinen päivätoiminta, kotihoidon kartoituskäynnit ja palveluntarpeenarvioinnit yhdessä kotihoidon sairaanhoitajan kanssa

- Pyritään saamaan ikääntyvien palveluihin lisää fysioterapeutin palveluita turvaamaan ikääntyvien ennaltaehkäisevää liikuntaa yhdessä mun henkilöstön kanssa.

11. TOIMINTASUUNNITELMA JA MITTARIT

Strategian ja sen toimintasuunnitelman toteutusta seurataan ja arvioidaan Taivalkosken kunnan käytäntöjen mukaisesti kolmannesvuosittaisilla raporteilla ja arvioinneilla Sosiaali- ja terveyslautakunnalle ja valtuustolla. Strategian mukaisten resurssien turvaaminen ja strategian mukaisten tavoitteiden toimeenpaneminen ja toimenpiteiden toteutus vastuutetaan sosiaali- ja terveysjohtajalle, hoitotyönjohtajalle ja kaikille sosiaali- ja terveystalouden ikääntyvien palveluja toteuttaville toimijoilla. Toimintasuunnitelmaa päivitetään ja sen toteutumisesta tehdään seurantaraportteja neljännesvuosittain talous- ja toiminnan raportoinnin yhteydessä.

12. TIEDOTTAMINEN

Kuntalaisille vanhuspalvelustrategian toteutumisesta tiedotetaan vähintään kerran vuodessa pidettävillä tiedotustilaisuuksilla. Tiedotustilaisuuksia pyritään järjestämään tarpeen mukaan myös sivukylillä yhteistyöfoorumien muodossa. Muina tiedotuskanavina pidetään Taivalkosken kunnan hyväksymiä tiedotuskanavia

Lähteet:

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste) vuosille 2008–2011

<http://www.stm.fi/Resource.phx/hankk/hankt/sote/index.htx.i1049.pdf>

Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisuja 2008:3, Ikäihmisten palvelujen laatusuositus:

<http://www.stm.fi/julkaisut/julkaisuja-sarja/lista/2008>

Sotkanet – tilastotietokanta: <http://www.stakes.fi/FI/tilastot/sotkanet/index.htm>

Taivalkosken kunnan palvelustrategia vuosille 2005–2015:

<http://www.taivalkoski.fi/Resource.phx/sivut/sivut-taivalkoski/perustietoa/tulevaisuus/index.htx>

Taivalkosken Henkilöstöstrategia vuosilla 2006–2015:

<http://www.taivalkoski.fi/Resource.phx/sivut/sivut-taivalkoski/perustietoa/tulevaisuus/index.htx>

Taivalkosken kunnan talousarvio 2009 ja taloussuunnitelma vuosilla 2009 -2011:

<http://www.taivalkoski.fi/Resource.phx/sivut/sivuttaivalkoski/perustietoa/tkitanaan/kunnantalous.htx>

Taivalkosken kunnan toimintakertomus vuodelta 2008:

<http://www.taivalkoski.fi/Resource.phx/sivut/sivuttaivalkoski/perustietoa/tkitanaan/kunnantalous.htx>